

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: Escultura

OBJECTE: Retaule

TÍTOL / TEMA: Retaule de sant Sadurní de Malanyeu

AUTOR: Atribuït a Segimon Pujol

DATA / ÈPOCA: Retaule 1714. Dauradura i policromia 1724

DIMENSIONS: 350 x 450 cm

PROCEDÈNCIA: antiga parròquia de Sant Sadurní del castell de Montmajor

LOCALITZACIÓ: església de Sant Sadurní, Malanyeu (la Nou de Berguedà)

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 10647

COORDINACIÓ: Josep Paret

DESMUNTATGE: Josep Paret, Kreit Restaura, Oriol Mora, Laia Duran, Marta Estadella, Zaira Pérez.

RESTAURACIÓ: Kreit Restaura, Mireia Campanyà i Carmelo Ortega (fusteria)

MUNTATGE: Josep Paret, Oriol Mora, Kreit Restaura, Carmelo Ortega

ANALÍTIQUES: Ricardo Suárez

FOTOGRAFIA: Ramon Maroto i Víctor Illera

Introducció i descripció històrica

El retaule de Sant Serni data de l'any 1714 i la dauradura i la policromia són de 1724, tal com indiquen les inscripcions en el mateix retaule: "1714 se feu da escultura" i "1724 se daurat". Alguns estudiosos atribueixen a Segimon Pujol l'autoria del retaule, i també que procedeix de l'antiga parròquia de Sant Sadurní del castell de Montmajor, encara que no se n'ha trobat cap referència escrita. Tampoc no es té coneixement de l'any exacte en el qual el retaule es va traslladar a Malanyeu (la Nou de Berguedà).

Durant la guerra civil espanyola, el retaule es va desmuntar de l'església de Malanyeu. Segons diu la gent del poble, es va fer de mala manera i es va llançar a un terreny del costat de l'església. Durant aquest procés, algunes parts del retaule es van trossejar, moltes es van perdre i d'altres van quedar greument afectades, amb mutilacions.

Posteriorment, es van recuperar les peces, i el retaule es va reconstruir i es va tornar a col·locar a l'altar major de l'església de Sant Sadurní de Malanyeu. El resultat final, però, és que es van barrejar peces d'un altre retaule més modern, i que moltes de les peces originals es van col·locar en llocs que no corresponien.

Estat de conservació

El suport és de fusta de pi i d'un tipus de frondosa per determinar. Aquest presentava una degradació estructural molt forta, per haver estat sotmès a unes condicions ambientals desfavorables per a la seva conservació. Això va afavorir l'atac dels xilòfags de manera molt intensa.

En algunes zones la fusta estava pulverulenta i extremadament fràgil, cosa que va provocar que adquirís una textura tova, esponjosa i trencadissa. A més a més, hi havia profundes esquerdes causades pels moviments de les fustes i pèrdua d'elements de suport. El sistema constructiu estava doncs, molt malmès i fràgil, amb pèrdua de resistència mecànica de la fusta

El retaule presentava (sobretot en la part esquerra) nombroses peces mal encaixades i col·locades en llocs que no els corresponien, com també peces d'un altre retaule, fet que en provocava una lectura errònia.

Per tal de posar ordre en el moble, es va fer un estudi per col·locar les peces en el lloc adequat, retirar les que corresponien a un altre retaule d'època més moderna i també separar les peces que no s'havien pogut situar enlloc; pel que fa a aquests darreres, s'han pogut identificar i documentar, i s'han guardat per a estudis posteriors.

Intervenció de conservació–restauració del suport de fusta

El retaule es va desmuntar de l'església el mes de juliol de 2015, i es va portar al CRBMC. El primer pas del procés de conservació ha estat introduir a la cambra d'anòxia durant un mes els diferents elements de què es compon, per tal d'eliminar tèrmits i altres insectes xilòfags. Aquest tractament s'ha reforçat de forma preventiva amb l'aplicació d'un desinsectant per impregnació.

A continuació, s'ha sanejat tota la fusta del suport i s'han eliminat les seves parts ruïnoses i descohesionades, per seguir amb un tractament de consolidació i de reintegració volumètrica amb fusta nova de cedre.

La prioritat de la intervenció ha consistit a consolidar el suport per retornar a la fusta la seva resistència mecànica. S'ha aprofitat la intervenció per restablir l'estructura original, amb l'encaix correcte dels elements constitutius del retaule i amb la intenció de tornar a col·locar tots els elements possibles al seu lloc original i eliminar els que no pertanyen al retaule.

Intervenció de conservació–restauració de la policromia i presentació final

L'actuació principal en la policromia ha estat la fixació dels nombrosos aixecaments, la neteja de la dauradura i l'eliminació de la repintada del fons dels plafons.

La presentació final de les posts noves de fusta que s'han incorporat s'ha fet amb una transferència d'imatge digital. La tècnica consisteix a enganxar un vinil imprès amb una reproducció fotogràfica presa d'una zona del mateix retaule. Per obtenir la imatge s'ha fotografiat la part simètrica i en bon estat de la zona a reproduir.

S'ha optat per aquesta tècnica com a presentació final, en aquelles zones amb pèrdues de grans dimensions, en què hi ha relleus i motllures daurades, i de les quals tenim informació necessària de l'element simètric a reproduir.

Amb aquest sistema s'aconsegueix una lectura unitària de tot el conjunt, amb una visió més precisa de com devia ser en origen, i al mateix temps es poden identificar les parts no originals reproduïdes, ja que es tracta d'una tècnica completament diferent i contemporània, fàcilment reversible i substituïble.

Característiques del muntatge del retaule de Sant Serni

El retaule s'ha muntat en el seu emplaçament actual, l'absis de l'església, separat de la paret del fons de la capella, cosa que afavorirà la circulació d'aire i, en definitiva, l'estat de conservació, en facilitar l'accés al revers del retaule per a posteriors inspeccions.

Finalment, per reforçar el muntatge dels diferents elements que formen el retaule i poder-lo subjectar a la paret, s'han col·locat les peces en una estructura d'alumini anoditzat.

Vista general del retaule abans de restaurar

Part inferior del retaule abans de restaurar

Part inferior del retaule després de restaurar

Estructura d'alumini del revers del retaule

Vista general del retaule després de restaurar